שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים: אתמר קרא ושנה ולא שימש ת"ח ר' אלעזר אומר הרי זה עם הארץ ר' שמואל בר נחמני אמר הרי זה בור ר' ינאי אומר ה"ז כותי רב אחא בר יעקב אומר הרי זה מגוש, אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כרב אחא בר יעקב דאמרי אינשי רטין מגושא ולא ידע מאי אמר תני תנא ולא ידע מאי אמר ת"ר *איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית בברכותיה דברי ר' מאיר וחכ"א כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו ר' יונתן בן יוסף אומר כל שיש לו בנים ואינו מגדלן ללמוד תורה *אחרים אומרים אפילו קורא ושונה ולא שימש ת"ח זהו ע"ה; קרא ולא שנה הרי זה בור, לא קרא ולא שנה עליו הכתוב אומר °וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה: °ירא את ה' בני ומלך ועם שונים אל תתערב" אמר רבי יצחק אלו ששונים הלכות, פשיטא? מהו דתימא שונין בחטא וכדרב הונא *דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו, קמ"ל. תנא התנאים מבלי עולם מבלי עולם ס"ד? אמר רבינא שמורין הלכה מתוך משנתן תניא נמי הכי א"ר יהושע וכי מבלי עולם הן והלא מיישבי עולם הן שנאמר °*הליכות עולם לו: אלא שמורין הלכה מתוך משנתן: אשה פרושה *וכו': ת"ר בתולה צליינית, ואלמנה שובבית, וקטן שלא כלו לו חדשיו, הרי אלו מבלי עולם איני והאמר רבי יוחנן למדנו יראת חטא מבתולה וקיבול שכר מאלמנה: יראת חטא מבתולה דר' יוחנן שמעה לההיא בתולה דנפלה אאפה וקאמרה: רבש"ע בראת גן עדן ובראת גיהנם, בראת צדיקים ובראת רשעים, יהי רצון מלפניך שלא יכשלו בי בני אדם: קיבול שכר מאלמנה דההיא אלמנה דהואי בי כנישתא בשיבבותה כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן, אמר לה בתי לא בית הכנסת בשיבבותך? אמרה ליה רבי, ולא *שכר פסיעות יש לי? כי קאמר כגון יוחני בת רטיבי. מאי קטן שלא כלו לו חדשיו? הא תרגימו זה ת"ח המבעט ברבותיו רבי אבא אמר זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה *°דא"ר אבהו אמר רב הונא אמר רב מאי דכתיב °כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה" כי רבים חללים הפילה" זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה "ועצומים כל הרוגיה" זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה,

ועד

רש"י

שקרא · מקרא: ושנה · משנה: ולא שימש תלמידי חכמים · ללמוד סברת הגמרא בטעמי המשנה מה הם, שאין תורתו על בורייה ואין ללמוד הימנו שע"י הטעמים יש חילוק באיסור והיתר, ובדיני ממונות לזכות ולחייב ובטהרות לטמא ולטהר כדאמר בכמה דוכתי מ"ט אמר מר הכי ומר הכי ואמר מאי בינייהו איכא בינייהו כך וכך, ופרוס הוא שהשומע את קולו שונה משניותיו כסבור הוא שבקי בטעמיהם ונוהגין בו כבוד כתלמידי חכמים: אמר גרס: ה"ז ע"ה · שחשוד על המעשרות ועל הטהרות: בור · גרוע מעם הארץ: כותי · ואסור לאכול פיתו ויינו דכיון שלא שימש חכמים אינו מקפיד על דברי חכמים לדעתם ולא שנה אלא להראות עצמו כת"ח: מגוש · מכשף האוחז את העינים וגונב את הלבבות ואף זה כן: רטין · תרגום חובר חבר (דברים יח) הוא מגוש לוחש המכשף את לחשיו ואינו מבין מה הם ומה פירושם אלא כך מעשיהם שהמכשפות בא ע"י אותם הלחשים: תני תנא · ואף זה תנא שלא שימש בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה היא: איזהו עם הארץ · שנחשד על הטהרות ועל המעשרות ומוחזק מגעו טמא: כל שאינו קורא ק"ש · דהא ודאי אינו יודע כלום אבל יודע לקרות וקורא לא ע"ה הוא: ששונין הלכות · שלא שימשו לתלמידי חכמים ולא הקפידו על טעמי המשניות: הלכות · משניות: פשיטא · דהכי הוא אלא במאי כדרכיה אי לאו בהכי: הותרה לו · דומה בעיניו היתר: מבלי עולם ס"ד · ומה הם גורמין לאחרים: שמורין הלכה מתוך משנתן · קאמר שמבלין עולם בהוראות טעות דלפי שאין יודעין טעמי המשנה פעמים גורמין שמדמין לה דבר שאינו דומה ועוד יש משניות הרבה (במשניות) דאמרינן הא מני פלוני הוא יחידאה היא ולית הלכתא כוותיה ועוד שאין יודעים במחלוקת תנאים הראשונים הלכה כדברי מי הלכך מורין הוראות טעות: הליכות עולם לו · השונה הלכות עולם שלו בזכותו: צליינית · בעלת תפלה: ואלמנה שובבית · בעלת שכינות הולכת ומבקרת שכינותיה תמיד: הרי אלו מבלי עולם · שאינן אלא טפופות ומכשפות ומראות עצמן כצדקניות שלא יבדקו אחריהן: קטן שלא כלו לו חדשיו · לקמן מפרש: וקיבול שכר מאלמנה · שהיתה טורחת עצמה יותר מן הצורך כדי לקבל שכר כדמפרש ואזיל למדנו שיטריח אדם עצמו במצוה לקבל שכר יותר: בראת צדיקים · לנחול ג"ע: בראת רשעים · לירש גיהנם: שלא יכשלו בי בני אדם · להפסיד חלקם על ידי מגן עדן ולירש גיהנם: כי קאמר · מבלי עולם: כגון יוחני בת רטיבי · אלמנה מכשפה היתה וכשמגיע עת לידת אשה היתה עוצרת רחמה במכשפות ולאחר שמצטערת הרבה היתה אומרת אלך ואבקש רחמים אולי תשמע תפלתי והולכת וסותרת כשפיה והולד יוצא, פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה והיא הלכה לבית האשה היולדת ושמע השכיר קול הכשפים מקשקשין בכלי כמו שהולד מקשקש במעי האם ובא ופתח את מגופת הכלי והכשפים יצאו והוולד נולד וידעו כי בעלת כשפים היא: המבעט ברבותיו · וקרי ליה קטן שלא כלו לו חדשיו על ידי שימיו מתקצרין כדאמרינן בפרק קמא דחגיגה (דף ה·): כי רבים חללים הפילה · באשה זונה משתעי ותלמיד שאינו נוהג עצמו כשורה קרי ליה נמי הכי: זה תלמיד שלא הגיע כו' · הפילה לשון נפל שלא כלו לו חדשיו: ועצומים · לשון עוצם עיניו (ישעיה לג) שסוגרים פיהם ואינם מורים לצורכי הוראה:

ועד

תוספות

רבי שמואל בר נחמני אמר ה"ז בור · תימה כמאן ס"ל לא כאחרים ולא כר' יהודה דלאחרים לא קרו בור *אלא לשנה ולא קרא ור' יהודה אפי' עם הארץ לא משוי ליה דאמר בסוף פרק אלו מציאות (ב"מ דף לג:) דדרש ר' יהודה בר אילעאי שמעו דבר ה' החרדים אל דברו וגו' החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים אחיכם אלו בעלי מקרא שנאיכם אלו בעלי משנה מנדיכם אלו עם הארץ אלמא דבעלי משנה או בעלי מקרא לאו בכלל ע"ה נינהו: כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית דברי ר"מ · תימה לר"י דאמר בפ' הניזקין (גיטין דף סא·) ובפ' ג' שאכלו (ברכות דף מז:) איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חולין בטהרה דברי ר"מ ופירש דהרבה ענייני עם הארץ הן ויש שאין מקבלין ממנו עדות כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים דף מט:) ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מקבלין מהן עדות וכו' ובפ' חומר בקודש (חגיגה דף כב·) כמאן מקבלין שהדותא מעם הארץ כר' יוסי ויש כשר לענין עדות ונחשד על הטהרות ועל המעשרות או לענין זימון או לענין שביעית א"נ לענין דברים שאין נקחין אלא מן המומחה כדאיתא בפ' שני דמסכת ע"ז (דף לט:) בירושלמי אשה פרושה זו היא שיושבת ומלעבת בדברי תורה ותאמר אלי תבא וישכב עמה בלילה הוא א"ר אבהו כביכול היה במחשבה הוא לבדו יודע שלא עלתה על דעתה אלא בשביל להעמיד שבטים הוסיפו עליהם בתולתא ציימנית* ואלמנה שובבית [*מי מגלה נסבת שם בים] ותינוק שהוא עולה לחדשיו (בתולה צייימנית מליימה אובדת בתוליה ותינוק שהוא עולה לחדשיו) ר' חלקיה בשם ר' סימון זה שהוא גדול בתורה שלא בפירקו ומבזה את הגדולים ממנו א"ר יוסי זהו שבן תשע ואבריו נראה כבן י"ב והוא בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה והן מתות על ידו והוא פטור רבי פירש מליימה אובדת בתוליה מחמת לומות בתוליה נוסרות אבל מורי אחי הרב ר"מ פי' עושה חסידה ומתפללת כדגרסינן בגמ' דידן צליינית וכאילו צמה ועושה תעניות שתהא נענת בתפלתה ואינה עושה אלא לגנב את העין שלא יבדקו אחריה ומזנה ואובדת בתוליה:

ועד

תוספות שאנץ

הרי זה בור · בור גרוע מעם הארץ: רטין מגושא לוחש המכשף את לחשיו ואינו יודע מה הם ומה פירושם אלא כך מעשיהם שמכשפות בא על ידי לחשים: תני תנא אף תנא זה שלא שמש תלמידי חכמים בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה הוא ל"ה: איזהו עם הארץ פ"ה שנחשד על הטהרות ועל המעשרות ומוחזק מגעו טמא: כלשאינו קורא ק"ש דהוא ודאי לא ידע מידי אבל ידע לקרות וקורא לאו עם הארץ הוא דברי ר' מאיר · וי"מ דהך ברייתא מתניא לענין זימון שאין מזמנין על עם הארץ · עוד מצי למימר דמיתניא לענין דאמרי' פרק ואלו עוברין שעם הארץ פסול לעדות ואין מכריזין על אבדתו אבל ק' מההיא דפ' הנזקין [דף ס"א] דקאמר איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו ולענין מאי מיתניא אי לענין זימון ליתא דאמרי' בפרק שלשה שאכלו דעם הארץ שאינו מעשר פירותיו דהיינו עם הארץ דרבנן ואי לענין דמאי ליתא דהא מי שחשוד על טהרות אינו חשוד על הדמאי כדמוכח בפ"ק דיבמות ועוד ק' דר"מ אדר' מאיר דהכא קאמר דהוי עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה ויש לומר דהתם לענין דההיא אלו עוברין מיתניא · ואור"י דההיא דהניזקין ה) דההיא דנתנין לעם הארץ בנות חברים גדולות ופוסקין להם על מנת שלא תעשה על גבי טהרות ר"ש"ב"א אין צריך לפסוק שאפי' לא פסק עמו כן הדין שלא תעשה על גבי טהרות אלא בפרישות אחר תנהג גם כשהיא תחתיו · ואחר כך שנה רשב"ג איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר' מאיר והחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו וה"ק איזהו עם הארץ שישיאנו לו חבר בתו בזה הענין שתנהג טהרה תחתיו כל שאינו אוכל כו' · וחכמים אומרים אפי' למי שאינו מעשר פירותיו משיאין לו בת חבר: אחרים אומרים אפי' קרא ושנה משמע מהכא דאחרים לא הוי ר' מאיר ואע"ג דבכוליה תלמודא אמרי' מאן אחרים ר' מאיר נ"ל דברוב מקומות הוו אחרים ר' מאיר כדאמרינן מאן יש אומרים ר' נתן ובפ"ק דגיטין ג"ל) יש אומרים לא היינו ר' מאיר אלא ר' נתן דברוב המקומות יש אומרים היינו ר' נתן: המורים הלכה מתוך משנתם שמבלים עולם בהוראת טעות דכיון דאינם יודעים טעם המשנה מדמים להם דבר שאינו דומה · ויש אומרי' משניות הרבה דאמר הא מני פלוני היא דיחידא היא ולית הלכתא כותיה ומורים בשעות ל"ה: בתולה צליינית בעלת תפלות ואלמנה שבבית בעלת שכנות הולכת ומבקרת שכינותיה תמיד שאינן אלא מנאפות ומכשפות ומראות עצמן כצדקניות שלא יבדקו אחריהן ל"ה · כגון יוחני בת רטבי פ"ה אלמנה מכשפנית היתה וכשמגיע עת לדת האשה עוצרת האשה במכשפות ולאחר שמצטערת האשה הרבה היתה אומרת יוחני אלך ואבקש אולי תשמע תפלתי והולכת ופותחת הכלי שהיו הכשפים בתוכו וסותרת הכשפים ואז הולד יוצא·פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה והיא הלכה לבית האשה היולדת ושמע השכיר קול הכשפים מקשקשי' בתוך הכלי כמו שהולד מקשקש במעי האם ובא השכיר וסתר את מגופת הכלי והכשפים יצאו והולד נולד וידעו כל העולם כי בעלת כשפים היא ל"ה: המבעט ברבותיו וקרי ליה קטן שלא כלו חדשיו על ידי שימיו מתקצרין כדאמ' פ"ק דחגיגה בעדין

ה) צ"ל דפסקא דהניזקין מתניא לענין שנוהגין לע"ה בנות חברים וכו' והוא כתוספתא דע"ז פ"ג ועי' בתוס' גיטין סא ד"ה איזה . ב) צ"ל יש אומרים אחר דברי ר' נתן וע"כ ד"ה אלו אינו ר"ל אלא דברוב המקומות וכו'

עין משפט נר מצוה

אלא לקרא ולא שנה וכו' מהרש"א

כח א מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ד טוש"ע י"ד סימן רמב סעיף יג:

כט ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:

מסורת הש"ס

ברכות מז: [ע"ש דהוא דעת ר' אליעזר אבל ר' מאיר ס"ל שם דכל שאינו אוכל חולין בטהרה וכן איתא בגיטין סא. וכן מפורש שם: שלא מעשר פירותיו ועי' תוס' ד"ה כל ותוס' גיטין סא.]

קדושין כ. ע"ש יומא פו: ערכין ל: מ"ק כז:

[מגלה כח: נדה עג. איתא אל תקרי הליכות אלא הלכות]

[ב"מ ק.]

ע"ז יט: [ע"ש]

גליון הש"ס

גמ' דאמר ר' אבהו · ז"ל אבא: